

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Cdo/155/2020
Identifikačné číslo spisu: 7112223314
Dátum vydania rozhodnutia: 30.06.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Soňa Mesiarkinová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:7112223314.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Sone Mesiarkinovej a členov senátu JUDr. Mariána Sluka PhD. a JUDr. Martina Holiča, v spore žalobcu Y. Č., bývajúceho v V. XXX, zastúpeného advokátom JUDr. Jurajom Kusom, so sídlom v Michalovciach, Nám. osloboditeľov 10, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Generálna prokuratúra SR, so sídlom v Bratislave, Štúrova 2, o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím, vedenom na Okresnom súde Košice I pod sp.zn. 37 C 245/2012, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 18. decembra 2019 sp.zn. 1 Co 284/2018, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 18. decembra 2019 sp. zn. 1 Co /284/2018 vo výroku, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie o uložení povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi nemajetkovú ujmu v sume 40 000 € s úrokom z omeškania vo výške 9% ročne zo sumy 40 000 € od 10. februára 2012 do zaplatenia a vo výrokoch o náhrade trov prvoinštančného a odvolacieho konania z r u š u j e a vec mu v rozsahu zrušenia v r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj len krajský alebo odvolací súd) rozsudkom z 18. decembra 2019 sp .zn. 1 Co 284/2018 potvrdil rozsudok Okresného súdu Košice I z 12. apríla 2018 č.k. 37C/245/2012 - 470, okrem výroku o zastavení konania v časti o náhradu škody a o trovách konania o náhradu škody. Stranám sporu náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

1.1. Odvolací súd sa stotožnil so správnymi skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie, že žalovaná je zodpovedná za nemajetkovú ujmu, ktorá žalobcovi vznikla v priamej príčinnej súvislosti s vydaním nezákonného uznesenia o vznesení obvinenia vyšetrovateľa Odboru inšpekčnej služby v Košiciach zo dňa 14.12.2005 ČTS:UIS-86/KOK-2005, na základe ktorého bol žalobca nespravodlivo obvinený z trestného činu zneužívania právomoci verejného činiteľa a prijímania úplatku a inej nenáležitej výhody podľa § 158 ods. 1 písm. a) a § 160 ods. 2 Trestného zákona, a trestne stíhaný v období od 14.12.2005 do 27.4.2011, kedy sa trestná vec skončila oslobodzujúcim rozsudkom Okresného súdu Michalovce zo dňa 4.10.2010 č. k. 2T/85/2010-985 v spojení s uznesením Krajského súdu v Košiciach zo dňa 27.4.2011 č. k. 6To/7/2011-1006, a to vo výške určenej napadnutým súdnym rozhodnutím, a na zdôraznenie správnosti rozsudku a k odvolacím námietkam uviedol nasledovné.

1.2. Súd prvej inštancie správne právne kvalifikoval žalobou uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy žalobcu ako nárok na náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci v zmysle zák. č. 514/2003 Z. z. a správne skúmal splnenie jednotlivých predpokladov pre vznik zodpovednosti za škodu v zmysle tohto právneho predpisu, náležite pritom rešpektujúc právny názor vyslovený v rozhodnutí Krajského súdu v Košiciach uznesením zo dňa 28. februára 2017 sp. zn. 1Co/455/2015, ktorým odvolací súd zrušil predchádzajúci rozsudok súdu prvej inštancie zo 4. februára 2016.

1.3. Súd prvej inštancie adekvátne pri rozhodovaní o zostávajúcej časti nároku žalobcu vychádzal z premisy, že zodpovednosť za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím je objektívna zodpovednosť (bez ohľadu na zavinenie), ktorej sa nemožno zbaviť, a správne postupoval, ak skúmal, či v danej veci boli súčasne splnené tri podmienky: existencia nezákonného rozhodnutia, vznik škody (nemajetkovej ujmy) a príčinnej súvislosti medzi nezákonným rozhodnutím a vznikom škody (nemajetkovej ujmy), dôsledne rešpektujúc názor odvolacieho súdu vyslovený v jeho uznesení o nedôvodnosti námietky žalovanej založenej na tvrdení o absencii nezákonného rozhodnutia, za ktoré žalobca označil uznesenie o vznesení obvinenia Úradu inšpekčnej služby, Odboru boja proti korupcii a organizovanej kriminalite Ministerstva vnútra SR zo 14. decembra 2005 ČTS:UIS-86/KOK-2005, za stavu, ak žalobca bol nepochybne rozsudkom Okresného súdu Michalovce zo 4. októbra 2010 č. k. 2T/85/2010-985 v spojení s uznesením Krajského súdu v Košiciach z 27. apríla 2011 č. k. 6To/7/2011-1006 spod obžaloby oslobodený.

1.4. Odvolací súd ďalej konštatoval, že pri posudzovaní nároku žalobcu uplatňovaného podľa zákona č. 514/2003 Z. z. prvoinštančný súd mal primerane na zreteli, že nemajetkovú ujmu je potrebné kompenzovať poškodenému žalobcovi i so zreteľom na článok 36 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, podľa ktorého má každý právo na náhradu škody, ktorú mu spôsobilo nezákonné rozhodnutie súdu, iného štátneho orgánu, či orgánu verejnej správy alebo nesprávny úradný postup, i závery ustálenej judikatúry, že pri dôslednom rešpektovaní prezumpcie neviny predstavuje každé trestné stíhanie významný zásah do súkromného a osobného života stíhaného žalobcu, negatívne sa dotýka aj jeho cti a dobrej povesti, a je spôsobilé porušiť právo jednotlivca (žalobcu) na rešpektovanie a ochranu jeho súkromného a rodinného života, dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti tak, ako to zaručuje článok 19 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a článok 10 Listiny základných práv a slobôd. Súd prvej inštancie adekvátne pri rozhodovaní o nároku žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy, pri úvahe o primeranosti výšky finančného odškodnenia žalobcu vychádzal z úplne zisteného skutkového stavu (správnosť a úplnosť skutkových zistení nebola stranami sporu spochybňovaná a napadnutá odvolaním) a oprel sa o celkom konkrétne a preskúmateľné hľadiská a kritériá, ktoré podľa úsudku súdu indikujú rozsah spôsobenej nemajetkovej ujmy, a to najmä povaha trestnej veci, t.j. závažnosť trestného činu kladeného osobe žalobcu za vinu, lebo tá spravidla priamo úmerne zvyšuje intenzitu, s akou poškodená osoba konkrétne trestné konanie proti nej vedené negatívne vníma a ktorá súvisí i s hrozbou trestného postihu a spoločenského odsúdenia, dĺžka trestného konania, závažnosť nemajetkovej ujmy a overené konkrétne skutkové okolnosti, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti žalobcu došlo, dopady nezákonného rozhodnutia do osobnostnej sféry poškodeného žalobcu, nepriaznivost' ich vplyvu na povest' poškodeného žalobcu a jeho doterajší spôsob života.

1.5. Odvolací súd bol v zhode s prvoinštančným súdom v názore, že vo vzťahu k rozhodovaniu o náhrade nemajetkovej ujmy v peniazoch spôsobenej pri výkone verejnej moci označeným rozhodnutím vydaným pred 1. januárom 2013, nemožno aplikáciou § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, v znení novely vykonanej zákonom č. 412/2012 Z.z., obmedzovať výšku náhrady nemajetkovej ujmy hornými limitmi náhrad poskytovaných osobám poškodeným násilnými trestnými činmi. Takýto prístup by popieral princíp úplného odškodnenia, spôsoboval by neprípustné odňatie už existujúceho práva, zásah do legitímnej nádeje poškodeného na satisfakciu a bol by porušením zákazu retroaktivity, čo jednoznačne vyslovil i Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojom uznesení zo 16. marca 2016 sp. zn. 7Cdo 262/2015, na ktoré súd prvej inštancie náležite odkázal v dôvodoch rozsudku. Z týchto dôvodov preto nemohla obstať odvolacia námietka žalovanej, že súd prvej inštancie pri rozhodovaní o nároku žalobcu na nemajetkovú ujmu mal aplikovať § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z.z. v platnom znení, bez ohľadu na to, kedy bolo napádané rozhodnutie vydané.

2. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala

z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP a § 421 ods. 1 písm. a, b, c/ CSP, pretože rozhodnutie považovala za nepreskúmateľné, porušujúce právo na spravodlivý proces, ktoré v merite veci záviselo od vyriešenia právnych otázok, pri ktorých sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ktoré v rozhodovacej praxe dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená, respektíve otázka je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Za takéto právnej otázky považovala dovolateľka prípustnosť, resp. neprípustnosť aplikácie ustanovenia § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z., keď nezákonné rozhodnutie malo byť vydané v čase pred nadobudnutím účinnosti novej právnej úpravy, t. j. zákona č. 412/2012 Z. z. účinného od 1. januára 2013, či sa môže súd riadiť voľnou úvahou a nie je viazaný žiadnymi limitmi pri stanovení výšky nemajetkovej ujmy, ktorá vznikla pred 1. januárom, teda ako sa má určovať výška nemajetkovej ujmy, či vo výške nemajetkovej ujmy môže súd zohľadniť aj stratu zamestnania a s tým spojené straty finančných výhod žalobcu v služobnom pomere, ak bol prepustený zákonným rozhodnutím, a odkedy žalobcovi vzniká nárok na úroky z omeškania so zaplatením nemajetkovej ujmy. V súvislosti s odklonom poukázala na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/19/2018 a uviedla, že na požiadavke primeranosti náhrady nemajetkovej ujmy nezmenil nič ani zákon č. 517/2008 Z. z., ani zákon č. 412/2012 Z. z.. Určenie maximálnej hranice náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím v zmysle zákona č. 412/2012 Z. z. tak, aby priznaná náhrada nebola vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, je pokračovaním v už nastolenom trende legislatívnych úprav pod vplyvom rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva. Tieto hľadiská zohľadnil aj najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 7Cdo/100/2017, na závery ktorého poukázala a zdôraznila, že odvolací súd sa odklonil od týchto záverov a jeho rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Z odôvodnení rozhodnutí súdov tiež nie je zrejmé, ako súdy dospeli k prisúdenej sume, na základe akého výpočtu. I keď výšku nemateriálnej ujmy súd určuje voľnou úvahou, táto úvaha sa nemôže stať nepreskúmateľnou ľubovôľou súdu mimo rámca akejkoľvek kontroly. Z rozhodnutí súdov nevyplývalo ani to, akou úvahou sa riadili, keď dospeli k záveru, že morálna satisfakcia v danom prípade nepostačuje a poukázala aj na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/171/2005, kde sa konštatuje, že priznávanie premrštených súm by mohlo viesť k bezdôvodnému obohacovaniu. Mala za to, že dosiaľ nebola v rozhodovacej praxi vyriešená právna otázka, či vo výške majetkovej ujmy v sebe má zahŕňať aj odškodnenie ujmy spôsobenej zákonným rozhodnutím o prepustení zo služobného pomeru. V ďalšom dovolateľka namietala, že sa odvolací súd odklonil, respektíve rozhoduje rozdielne v otázke začatia plynutia úrokov omeškania. Dovolateľka navrhla rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

3. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu navrhol dovolanie žalovanej zamietnuť ako nedôvodné. Poukázal na princíp porušenia zákazu retroaktivity a v tejto súvislosti aj na rozsudok najvyššieho súdu zo 16. marca 2016 sp. zn. 7Cdo/262/2015. Zdôraznil, že dovolateľkou citované rozhodnutia sú v rozpore s týmito princípmi. Porovnal zákon č. 514/2003 Z. z. (v zmysle ktorého je štátny orgán pôvodcom škody) so zákonom č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi (v zmysle ktorého sa štátny orgán nedopustil žiadneho protiprávneho konania). Poukázal aj na zák. č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla.

4. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie ako strana sporu podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C. s. p.) dovolateľka, na ktorú sa vzťahuje § 429 ods. 2 písm. b/ C. s. p. a v ktorej neprospech boli dovolaním napadnuté výroky rozhodnutia vydané (§ 424 C. s. p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443 C. s. p.) preskúmal napadnuté výroky rozsudku odvolacieho súdu a dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je prípustné a tiež dôvodné.

5. V zmysle § 419 C. s. p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 C. s. p.

6. Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci

sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP). Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

7. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je povinnosťou dovolateľa vysvetliť, z čoho konkrétne vyvodzuje prípustnosť dovolania a v spojitosti s tým označiť v dovolaní náležitým spôsobom tiež dovolací dôvod.

8. Dovolateľka prípustnosť dovolania s poukazom na § 420 písm. f/ CSP videla v nesprávnom procesnom postupe súdu, vedúcemu k porušeniu práva na spravodlivý proces z dôvodu, že považovala rozhodnutie odvolacieho súdu za nedostatočne odôvodnené.

9. Dovolací súd už konštantne uvádza, že hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej intenzite, v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré porušenie tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Za znemožnenie strane uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že dochádza k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP, treba považovať aj taký postup súdu, ktorým sa strane odmieta možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a ktorým dochádza k odmietnutiu spravodlivosti, keď súdom prijaté závery nemajú svoj racionálny základ v interpretácii príslušných ustanovení právnych predpisov, a teda sú svojvoľné a neudržateľné.

10. Dovolací súd vo vzťahu k hore uvedenému dospel k záveru, že prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP nie je daná, keď dovolateľka neuviedla dôvody svojho tvrdenia, ale prepojila prípustnosť dovolania pre túto „vadu“ s ňou tvrdným nesprávnym právnym posúdením, ktoré ďalej rozviedla z hľadiska prípustnosti v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/, b/, c/ CSP.

11. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

12. V zmysle § 432 ods. 1 CSP, dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa § 432 ods. 2 CSP sa dovolací dôvod vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia, pričom právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne

právne závery.

13. V danom prípade dovolateľka vyvodzuje prípustnosť dovolania v prvom rade z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, keď rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

14. Dovolateľka v dovolaní stanovila právnu otázku určenia výšky náhrady nemajetkovej ujmy za nezákonné rozhodnutie vydané pred nadobudnutím účinnosti zákona č. 412/2012 Z. z. účinného od 1. januára 2013, ktorým sa menil zákon č. 514/2003 Z. z., v ustanovení § 17 ods. 4. Z obsahu dovolania vyplýva, že, uvedená právna otázka sa týka správnosti posudzovania primeranosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím a nevyhnutnosti zohľadnenia iných hmotnoprávných predpisov tuzemského právneho poriadku upravujúcich odškodňovanie a judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva.

15. Podľa názoru dovolateľky sa odvolací súd odklonil od ustálenej praxe dovolacieho súdu, pričom označila rozhodnutia najvyššieho súdu, od ktorých sa mal odvolací súd v napadnutom rozhodnutí odkloniť pri riešení vymedzenej právnej otázky. Ide o uznesenie najvyššieho súdu z 24. júla 2018 sp. zn. 3Cdo/19/2018 a uznesenie najvyššieho súdu zo 17. októbra 2018 sp. zn. 7Cdo/100/2017.

16. V rozhodnutí z 24. júla 2018 sp. zn. 3Cdo/19/2018 sa najvyšší súd zaoberal otázkou, či sa ustanovenie § 17 ods. 4 môže, resp. nemôže vzťahovať na právne vzťahy založené pred 1. januárom 2013. Najvyšší súd v tomto rozhodnutí dospel k záveru, že na záveroch najvyššieho súdu o povinnosti všeobecného súdu určiť primeranú výšku náhrady spôsobenej nezákonným rozhodnutím po zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, ako aj judikatúry ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva, ku ktorým dospel najvyšší súd skôr už v rozhodnutiach, v ktorých bol uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb., nezmenili neskôr nič ani zákon č. 517/2008 Z. z., ani zákon č. 412/2012 Z. z. Určenie maximálnej hranice náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím v zmysle zákona č. 412/2012 Z. z. tak, aby priznaná náhrada nebola vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, je pokračovaním v už nastolenom trende legislatívnych úprav pod vplyvom rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva.

17. Rovnakú právnu otázku riešil aj senát 7C najvyššieho súdu v rozhodnutí zo 17. októbra 2018 sp. zn. 7Cdo/100/2017. Senát 7C sa stotožnil s právnym názorom vysloveným v citovanom rozhodnutí senátu 3C a považoval ho za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu.

18. Bez významu k riešeniu otázky, uplatnenej v dovolaní, nie je aj judikatúra, ktorá sa týkala sporov, v ktorých išlo o náhradu nemajetkovej ujmy v zmysle zákona č. 58/1969 Zb., ktorý zákon neupravoval náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátu. K záveru o možnosti priznať túto náhradu v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. dospela prax všeobecných súdov Slovenskej republiky až v súvislosti s právnym názorom najvyššieho súdu obsiahnutým v rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. mája 2007 sp. zn. 4Cdo/177/2005, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát Rc 13/2009. V rozhodnutí z 31. mája 2007 sp. zn. 4Cdo/177/2005, pri riešení nastolenej otázky (odškodnenie väzby) najvyšší súd vyslovil záver, podľa ktorého nárok na náhradu nemajetkovej ujmy treba posudzovať aj v súvislosti s čl. 5 ods. 1 a 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), i keď nárok na odškodnenie väzby vznikol podľa § 5 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“). Najvyšší súd zdôraznil, že ustanovenie čl. 5 ods. 5 Dohovoru obsahuje tzv. neurčitý právny pojem, ktorý vyžaduje jeho aplikáciu na konkrétne skutkové okolnosti prípadu. Neurčité právne pojmy v žiadnom prípade nie sú ustanoveniami, ktoré by súdu umožňovali ľubovôľu, alebo ktoré by umožňovali súdu absolútne neobmedzenú úvahu. Ich aplikáciu a výklad je súd povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnáť sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných, prejednávanej veci obdobných veciach (najvyšší súd v

tomto rozhodnutí poukázal na rozsudok ESLP zo 17. júla 2012 v prípade Winkler proti Slovenskej republike). V nadväznosti na to sa judikatúra začala zaoberať určením výšky odškodnenia, keďže právna úprava v tomto smere úplne absentovala.

19. V rozhodnutí z 27. apríla 2006 sp. zn. 4Cdo/171/2005 najvyšší súd konštatoval, že i keď je výška zadost'učinenia v peniazoch predmetom úvahy súdu, jeho úvaha sa musí opierať o celkom konkrétne a preskúmateľné hľadiská. Uplatnenie voľnej úvahy sa tak nesmie stať nepreskúmateľnou ľubovôľou súdu, vymykajúcou sa akejkol'vek kontrole. Nemožno priznávať neprimerané či dokonca tak premrštené sumy, ktoré by vo svojich dôsledkoch viedli k bezdôvodnému obohacovaniu sa a ktoré by napríklad pri porovnaní „odškodnenia“ zásahu do práva na ochranu osobnosti s „odškodňovaním“ zásahov do iných základných práv zaručených Ústavou Slovenskej republiky mohli niektoré ujmy na iných základných právach (napríklad ujmy na zdraví či dokonca živote) bagatelizovať.

20. V rozhodnutí z 31. júla 2012 sp. zn. 6Cdo/37/2012 najvyšší súd dospel k záveru, že súd je povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnáť sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných, prejednávanej veci obdobných veciach; v tomto rozhodnutí poukázal na nález ústavného súdu zo 6. decembra 2006 sp. zn. III. ÚS 147/06 a tiež na rozsudok ESLP zo 17. júla 2012 v prípade Winkler proti Slovenskej republike.

21. Rovnako v rozhodnutí z 30. septembra 2013 sp. zn. 6MCdo/15/2012 najvyšší súd dospel k záveru, že určenie výšky primeranej náhrady nemajetkovej ujmy nie je záležitosťou voľnej úvahy, ktorá by nepodliehala žiadnemu hodnoteniu; jej základom je zistenie skutkových okolností, ktoré súdu umožnia úvahu na určitom kvalitatívnom posúdení základných súvislostí. Treba, aby súdy v súvislosti s tým vzali do úvahy aj iné hmotnoprávne predpisy upravujúce odškodnenie, napríklad zákon č. 215/2006 Z. z., v zmysle ktorého v prípade, že trestným činom bola spôsobená smrť, má poškodený nárok na vyplatenie odškodnenia v sume päťdesiatnásobku minimálnej mzdy; pri trestnom čine znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania za spôsobenú morálnu škodu stanovuje limit odškodnenia vo výške desaťnásobku minimálnej mzdy. Súd sa musí zaoberať napríklad aj otázkami, v čom je nemajetková ujma žalobcu v jeho spoločenskom, pracovnom, rodinnom živote spôsobená nezákonným rozhodnutím väčšia v porovnaní so smrteľným následkom trestného činu, respektíve s morálnou škodou spôsobenou trestným činom znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania.

22. V danom prípade žalobca uplatnil nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z. z., ktorý na rozdiel od zákona č. 58/1969 Zb. upravuje možnosť priznať aj túto náhradu. Zákon č. 514/2003 Z. z. bol od svojho vydania viackrát novelizovaný. Výšky náhrady nemajetkovej ujmy sa týkala novela vykonaná zákonom č. 517/2008 Z. z., ktorým sa mení a doplňa zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 517/2008 Z. z.“) účinným od 1. januára 2009 a ďalej zákonom č. 412/2012 Z. z., ktorým sa mení a doplňa zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 412/2012 Z. z.“) účinným od 1. januára 2013.

23. V zmysle § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení zákona č. 517/2008 Z. z. sa výška nemajetkovej ujmy určuje s prihliadnutím najmä na a/ osobu poškodeného, jeho doterajší život a prostredie, v ktorom žije a pracuje, b/ závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k nej došlo, c/ závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v súkromnom živote, d/ závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v spoločenskom uplatnení. Ustanovením § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení zákona č. 517/2008 Z. z. bol stanovený minimálny limit výšky nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonnými rozhodnutiami uvedenými v § 7 a § 8 tohto zákona (tak, že jej výška je najmenej jedna tridsatina priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za predchádzajúci kalendárny rok, a to za každý, aj začatý deň pozbavenia osobnej slobody).

24. V zmysle § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení zákona č. 412/2012 Z. z. výška náhrady nemajetkovej ujmy priznaná podľa § 17 ods. 2 tohto zákona nemôže byť vyššia ako výška náhrady

poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi podľa osobitného predpisu (pričom osobitným predpisom sa tu podľa poznámky pod čiarou rozumie zákon č. 215/2006 Z. z.). Zákom č. 412/2012 Z. z. bol teda stanovený maximálny limit výšky náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím.

25. Podľa názoru Európskeho súdu pre ľudské práva náhrada nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch musí byť rozumne primeraná utrpenej ujme na povesti (napr. Tolstoy Miloslavsky v. Spojené kráľovstvo). Európsky súd pre ľudské práva tiež konštatoval, že pri určovaní výšky náhrady ujmy treba vychádzať z dôkazov preukazujúcich výšku ujmy (napríklad Flux v. Moldavsko, Steel a Morris v. Spojené kráľovstvo). Okrem toho Európsky súd pre ľudské práva vyjadril názor, podľa ktorého výška náhrady v konkrétnom prípade musí zohľadňovať výšku náhrady priznávanej vnútroštátnymi súdmi v iných prípadoch týkajúcich sa poškodenia dobrej povesti (napríklad Público - Comunicação Social, S. A. v. Portugalsko). Napokon EŠLP zdôraznil, že pri určovaní výšky náhrady za porušenie osobnostných práv musí byť zohľadnená výška náhrady, ktorá je priznávaná za telesné zranenia alebo ktorá je priznávaná obetiam násilných činov, pričom náhrada za porušenie iných osobnostných práv by nemala bez existencie závažných a dostatočných dôvodov prevyšovať maximálnu výšku náhrady priznávanej za telesné zranenia alebo násilné činy (napr. Iltalehti a Karhuvaara v. Fínsko).

26. Vyššie citované rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/177/2005, 4Cdo/171/2005, 6Cdo/37/2012, 6MCdo/15/2012, na ktoré nadviazali dovolateľkou označené rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/19/2018 a 7Cdo/100/2017, ale i novšie rozhodnutia najvyššieho súdu napr. 5 Cdo 127/2019, sp. zn. 6Cdo/38/2019, v ktorých najvyšší súd vyslovil, že: ... právny názor zastávajúci potrebu podrobnej špecifikácie dôsledkov vydania nezákonného rozhodnutia, preskúmateľnosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy a náležité zohľadnenie iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, je pevne zakotvený v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu prakticky od roku 2006. Tento právny názor predstavuje výklad súladný so štandardom ochrany ľudských práv na európskej úrovni, eliminuje ľubovôľu pri stanovení výšky náhrady nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch a zohľadňuje výšku priznaných náhrad pri zásahoch do iných základných práv zaručených Ústavou Slovenskej republiky. Uvedený prístup nepopiera princíp úplného odškodnenia, keďže nevyklučuje vo výnimočných prípadoch priznať vyššiu náhradu nemajetkovej ujmy za predpokladu riadneho odôvodnenia zvýšenej závažnosti zásahu do práva poškodeného v dôsledku nezákonného rozhodnutia. Nejde teda o retroaktívnu aplikáciu ustanovenia § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z., pričom poukazuje na rozdiel medzi priamou aplikáciou predmetného ustanovenia (ku ktorej nedochádza) a zohľadnením iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku a judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva ako kritérií pri stanovení výšky náhrady nemajetkovej ujmy (ku ktorému dochádza) predstavujú ustálenú rozhodovaciu prax najvyššieho súdu.

27. Napriek iným právnym názorom vysloveným najmä v rozhodnutiach najvyššieho súdu zo 16. marca 2016 sp. zn. 7Cdo/262/2015 a z 30. júla 2019 sp. zn. 4Cdo/48/2017 (spočívajúcich v tom, že aplikácia ustanovenia § 17 v znení zákona č. 412/2012 Z. z. na prípady vzniku škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia vydaného pred 1. januárom 2013 by znamenala pripustiť, že poškodenému zaniklo právo na náhradu nemajetkovej ujmy vo výške presahujúcej limit zavedený zákonom č. 412/2012 Z. z., by znamenala popretie princípu úplného odškodnenia, ale aj neprípustné odňatie už existujúceho práva, ďalej zásah do legitímnej nádeje poškodeného na satisfakciu, a napokon aj porušenie zákazu retroaktivity) tieto rozhodnutia nie sú spôsobilé narušiť jasnú judikatórnu líniu zavedenú citovanými rozhodnutiami najvyššieho súdu, nie sú teda rozhodnutiami, v dôsledku ktorých by uvedené rozhodnutia najvyššieho súdu stratili povahu ustálenej rozhodovacej praxe.

28. Pokiaľ odvolací súd určil výšku náhrady nemajetkovej ujmy bez uvedenia tých závažných dôvodov, ktoré existovali v prejednávanej veci, nezohľadnil závery najvyššieho súdu uvedené vo vyššie uvedených rozhodnutiach a výšku nemajetkovej ujmy určil bez zreteľa na právne predpisy slovenského právneho poriadku upravujúce odškodnenie a bez zreteľa na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva; v dôsledku toho sa odklonil sa od ustálenej praxe dovolacieho súdu.

29. Tento záver dovolacieho súdu v sebe obsahuje odpoveď i na otázky predložené dovolateľkou z hľadiska limitov úvahy o priznaní výšky nemajetkovej ujmy.

30. Pokiaľ dovolateľka vyžadovala odpoveď na otázky či vo výške nemajetkovej ujmy môže súd zohľadniť aj stratu zamestnania a s tým spojené straty finančných výhod žalobcu v služobnom pomere, ak bol prepustený zákonným rozhodnutím, a odkedy žalobcovi vzniká nárok na úroky z omeškania so zaplatením nemajetkovej ujmy, dovolací súd konštatuje, že tieto otázky dovolateľka neuplatnila vo svojom riadnom opravnom prostriedku (odvolaní) a odvolací súd sa s nimi vo svojom rozhodnutí a jeho odôvodnení právne nevysporiadal. Dovolací súd už vo svojich rozhodnutiach konštatoval, že dovolanie nemôže predstavovať nástroj na obchádzanie povinnosti vyčerpania riadnych procesných prostriedkov dovolateľa, a to nielen formálne, ale aj materiálne, dispozične, teda obsahovo vecne (obdobne R 73/2019, a ďalšie 7Cdo 161/2019, 4Cdo 122/2020, 4 Cdo 40/2019, 8 Cdo 140/2018, 8 Cdo 157/2018).

31. Dovolací súd dospel vzhľadom na hore uvedené (body 16 až 27) k záveru, že dovolanie žalovanej smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému je dovolanie nielen prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, ale zároveň aj dôvodné, nakoľko dovolaním napadnutý rozsudok (práve v riešení predmetnej právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu) spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

32. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP).

33. Dovolací súd v súlade s týmito ustanoveniami napadnutý rozsudok odvolacieho súdu vo výroku, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a uložil povinnosť žalovanej zaplatiť žalobcovi 40 000 € s úrokom z omeškania vo výške 9% ročne od 10. februára 2012 do zaplatenia a vo výrokoch o náhrade trov prvoinštančného a a odvolacieho konania, zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

34. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

35. Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok